

Nela Knotková: *Konkurence dativu a vazby ad + akuzativ ve vyjádření adresáta v latině (FF UK Praha, 2015)*

Bakalářská práce Nely Knotkové se zaměřuje na problém konkurence předložkové vazby *ad* s akuzativem a prostého dativu při vyjádření sémantické role adresáta v latině. Ač pracuje s materiálem klasické latiny, byl motivací k zadání této práce ve skutečnosti zájem N. Knotkové o tzv. pozdní latinu a její vývoj směrem k románským jazykům.

Dnešní románské jazyky vyjadřují vztahy ve větě – vzhledem k redukci pádové flexe započavší právě již v období pozdní latiny – dominantně předložkovými vazbami, a je jednou z trvalých otázek latinské lingvistiky, co je příčinou čeho: zda zánik pádové flexe vyvolal nutnost masivního rozšíření předložkových konstrukcí, anebo zda naopak široké užívání předložkových konstrukcí připravilo půdu pro postupný zánik (díky tomu vlastně nepotřebné) jmenné flexe. Do této široké problematiky spadá i dílčí otázka řešená v předložené bakalářské práci. Autorka toto vše pregnantně vysvětluje v první delší části práce (kap. 2. *Kontext práce: předložky a pády z diachronního pohledu*, s. 9-19), v jejímž samotném závěru klade explicitní otázky k řešení, totiž zda 1) jsou pádové konstrukce a relevantní předložkové vazby zcela ekvivalentní a zaměnitelné, 2) lze vysledovat nějaké tendence a definovat faktory hrající roli při volbě té či oné vazby, 3) hrají roli vlastnosti konkrétního slovesa a jeho komplementů, 4) hraje roli žánr textu. V bakalářské práci se N. Knotková snaží nalézt odpovědi na tyto otázky ve vztahu k jedné konkrétní sémantické roli, adresátovi, jenž může být v latině vyjádřen buď prostým dativem, nebo vazbou předložky *ad* s akuzativem.

Autorka provedla v samotné práci podrobně nepopsanou (pouze v pozn. 76 zmíněnou) předpřípravnou excerpci několika sloves vyžadujících komplement se sémantikou adresáta, a to u několika autorů různých období a různých žánrů. Jakási apriorní představa, že čím starší autor, tím spíše bude používat prostý dativ, se nepotvrdila a jasně se ukázalo, že volba není jednoduše věcí diachronního vývoje. N. Knotková si nato zvolila k podrobnějšímu zkoumání dvě zcela základní slovesa, *scribere* a *mittere*, a dva zásadní autory žánru epistolografie, v němž jsou vazby s vyjádřeným adresátem nejfrekventovanější, totiž Cicerona a Plinia Mladšího, jejichž dopisy od sebe dělí přibližně 150 let. Hrubá statistika (s. 35 a 42) říká, že Cicero výrazně preferuje vazbu *ad* s akuzativem, zatímco Plinius prostý dativ – už jen z toho je zřejmé, že samotná doba působení autora nehraje ve výběru roli.

Vlastní autorčině práci s excerpty popsané v kap. 4 (*Analýza excerpt*, s. 34-46) je ještě předřazena kap. 3 (*Vybraný pohled na konkurenci dativu a ad + akuzativ*, s. 20-33), která je věnována rozboru dvou relevantních prací velice vlivného současného španělského lingvisty J. M. Bañose Bañose. Autorka se s nimi podrobně seznámila až v době pokročilé vlastní excerptce, což jí umožnilo nepředpojatý pohled na Bañosovy texty. N. Knotková nepřejímá automaticky Bañosovy závěry, naopak je zodpovědně kriticky hodnotí a přesvědčivě dokazuje, že je nelze zcela akceptovat. To je nakonec hlavním přínosem práce: na základě práce s vlastním materiálem v daném rozsahu nemohla autorka přinést

definitivní odpovědi na otázky položené v úvodu, mohla ale věrohodně zpochybnit současný pohled na tento problém a i metodu, jež byla k jeho řešení zvolena. Naznačila také, kudy by se mohla práce na tomto tématu dále ubírat a jaká další hlediska by mohla nebo měla být vzata v úvahu.

To, že bakalářská práce samotná nepřináší jasnou odpověď na to, jaký je mezi oběma konkurenčními vazbami rozdíl, není nikterak vinou její autorky; tu lze přičíst jedině snad příliš ambicióznímu zadání, za něž je zodpovědná školitelka. Naopak, autorka se s tématem vypořádala více než se ctí. Zejména je třeba ocenit, že pracovala skutečně zcela samostatně a velice kreativně. Sama si kladla otázky, neponechala nic stranou a dokázala se vyvarovat zkreslujícímu, účelovému výběru příkladů. Je schopna velice koherentního, logického a didakticky dobře vystavěného výkladu.

Nepochybně by bylo možné zvětšit rozsah excerpovaných autorů, žánrů i samotných sloves, užitečné by bylo jednoznačně i srovnání s dalšími indoevropskými jazyky, a možná by překvapivé výsledky mohly plynout i, jak je naznačeno v závěru, ze zcela jiného náhledu na problém (např. větný rytmus apod.). Toto vše by již ale přesáhlo možnosti bakalářské práce; je naopak třeba ocenit, že autorka dokázala text udržet v rozsahu pro bakalářskou práci doporučeném. Vznikl tak text sevřený a přesvědčivý, k němuž nemám závažnějších připomínek.

Konstatuji, že předložená práce splňuje požadavky, které jsou na bakalářské práce kladeny, doporučuji ji k obhajobě a předběžně navrhuji klasifikaci „výborně“.

doc. Lucie Pultrová, Ph.D. (školitelka)